

Handläggare
Veronica Johnander
Telefon: 0850809330

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2022-04-28

Remiss av Kajstrategi för Stockholms stad, KS 2022/256

Remiss från Stockholms hamnar och trafikkontoret

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

I juni 2015 antog kommunfullmäktige en kajstrategi för Stockholms stad med fokus på sjöfartens förutsättningar. I budget för 2019 fick Stockholms Hamnar i uppdrag av kommunfullmäktige att revidera strategin tillsammans med berörda nämnder, med inriktningen att öka möjligheterna till folkliv utmed kajerna. Strategin kommer efter beslut i kommunfullmäktige att omsättas i konkreta planer och samverkansprojekt.

Syftet med den stadsövergripande kajstrategin är att skapa förutsättningar att utveckla stadens kajer till mer levande mötesplatser, tillgängliga för folkliv, restauranger och caféer. Detta samtidigt som goda förutsättningar ska skapas för sjöfartens behov.

Förvaltningen är positiv till att strategin tas fram och välkomnar syftet att skapa mer levande och tillgängliga mötesplatser och samtidigt nyttja Stockholms vattenlägen. Förvaltningen önskar några förtydliganden, bland annat gällande ansvar för att omsätta strategin, ansvar för skötsel och tillsyn av bad samt riktlinjer vid intressekonflikter.

Förvaltningen har lämnat synpunkter på kajstrategins lokala utvecklingsförslag för kajer där för Östermalms del Strandvägen ingår.

Bakgrund

I juni 2015 antog kommunfullmäktige en kajstrategi för Stockholms hamnar med fokus på sjöfartens förutsättningar. Det var dels en strategi för hur kajerna Stockholms Hamnar ansvarar för skulle användas på bästa sätt, dels ett underlag för framtagandet av en stadsövergripande kajstrategi. I budget för 2019 fick Stockholms Hamnar i uppdrag av kommunfullmäktige att revidera strategin tillsammans med berörda nämnder, med inriktningen att öka möjligheterna till folkliv utmed kajerna.

Arbetet inleddes i samverkan med exploateringskontoret, Stockholm Business Region AB, stadsbyggnadskontoret, Stockholms Hamn AB och trafikkontoret under 2019 och första halvan av 2020 genom en översyn av ansvarsfördelningen inom stadens organisation för kajområdena.

Kommunfullmäktige fastställde i december 2021 de nya avtalen mellan Stockholms Hamnar och trafiknämnden respektive Stockholms Hamnar och exploateringsnämnden, vilka innebar att hamnens arrendeområde minskat väsentligt. Parallellt med detta gjordes en översyn av Stockholms Hamnars innehav av byggnader och lokaler, vilket har lett till att Stockholms Hamnars verksamhet renodlats genom att flertalet byggnader på innerstadskajerna sålts till S:t Erik Markutveckling AB.

Kommunstyrelsen har remitterat förslag till kajstrategi till bland annat Östermalms stadsdelsnämnd för besvarande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 3 maj 2022.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av parkmiljöavdelningen norra innerstaden.

Ärendet

Stockholm är byggd på öar och ett signum för staden är dess närhet till vattnet. Stadens front mot vattnet är av riksintresse för kulturmiljövården och stadens vattenspegel är ett av de viktiga värdena att bevara och vårda.

Sjöfarten har haft en viktig betydelse för staden där maritima byggnader och hårdgjorda kajer vittnar om Stockholms betydelse som hamnstad. Hamnverksamheten har stegvis flyttats från stadens mitt. I dag är det passagerartrafiken som sätter sin prägel på Stockholm som hamnstad med skärgårdstrafik, turistbåtar samt färje- och kryssningsfartyg. Stockholm har även många småbåtshamnar för privata fritidsbåtar med tillhörande båtklubbar och ett aktivt båtliv i både Mälaren och Saltsjön.

Syftet med den stadsövergripande kajstrategin är att skapa förutsättningar att utveckla stadens kajer till mer levande

mötesplatser, tillgängliga för folkliv, restauranger och caféer. Detta samtidigt som goda förutsättningar ska skapas för sjöfartens behov.

Strategin kommer efter beslut i kommunfullmäktige och ska omsättas i konkreta planer och samverkansprojekt.

Målgrupperna för strategin är stadens egna förvaltningar och bolag. Strategin riktar sig även till de som i dag är verksamma utmed stadens kajer och till alla som vill bidra till att skapa mer liv vid kajerna.

Kajstrategin omfattar alla hårdgjorda kajer i Stockholms innerstad. Det är dels kajer som staden äger och dels kajer som förvaltas privat eller av Statens fastighetsverk och Kungliga Djurgårdsförvaltningen. Hamnområdena Värtahamnen, Frihamnen och Masthamnen samt delar av Stadsgården, vilka används för tyngre kommersiell sjöfart omfattas inte av kajstrategin.

Fem fokusområden för levande kajer tas upp i strategin. Dessa anges vara särskilt viktiga för staden att fokusera på för att levandegöra stadens kajer och vattenrum och för ett ökat folkliv. Fokusområdena är:

- Resor och transporter
- Mat, dryck och handel
- Bad rekreation och motion
- Evenemang och urban flanering
- Kultur och samskapande

För respektive fokusområde ges vägledning i punktform med förslag till åtgärder.

Vidare anges fem principer för god planering som ska säkra att kajernas framtida utveckling och behov tillgodoses. Dessa principer ska långsiktigt förbättra kajerna som offentliga rum kopplat till de fem fokusområdena.

De fem principerna är:

- Stärk kajens roll som mångfunktionell vistelseplats genom samverkan
- Vattenrummet som infrastruktur och offentlig miljö ska utvecklas
- Kajerna ska gestaltas med hög kvalitet och vara trygga
- Flexibel användning av kajerna året om ska främjas
- Kajerna ska bidra till en hållbar utveckling

Kajstrategin föreslås vara ett stadsövergripande styrdokument som genomförs inom ramen för berörda nämnders och bolagsstyrelsers ordinarie verksamhet och budget.

Ansvarsfördelningen gällande framförallt ägande och upplåtelsefrågor som mark, byggnader, upplåtelse av kajplatser för fartyg, fritidsbåtar och vattenupplåtelse tas upp för att kunna realisera målen i strategin.

Ett driftavtal har upprättats mellan trafiknämnden och Stockholms hamnar som gäller drift och underhåll, tillsyn av kajer och bryggor, slussar med mera inom de områden som exploateringsnämnden upplåter till Stockholms Hamnar. Det förnyade driftavtalet har tagits fram i syfte att renodla trafikkontorets och Stockholms Hamnars ansvarsområden för framför allt Stockholms innerstadskajer.

Bilaga – Lokala utvecklingsmöjligheter

Kajstrategin har en bilaga som beskriver åtta kajer med nulägesbeskrivning och ger förslag på utvecklingsmöjligheter på och vid respektive kaj. Underlaget ska ses som visioner och inspiration för vidare arbete.

Lokala utvecklingsmöjligheter föreslås för följande kajer:

- Klara Mälarstrand/Tegelbackens kaj
- Skeppsbron
- Norra Hammarbyhamnen
- Söder Mälarstrand
- Strandvägen
- Norr Mälarstrand
- Hornsbergs strand
- Liljeholmshamnen

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att strategin tas fram och välkomnar syftet att skapa mer levande och tillgängliga mötesplatser som samtidigt nyttjar Stockholms vattenlägen. Förvaltningen anser att det är angeläget och bra att lyfta kajernas utvecklingspotential och ge medborgarna en förbättrad vattenkontakt i Stockholm.

Förvaltningen önskar några förtydliganden enligt synpunkter nedan.

Övriga styrdokument

Förvaltningen anser att kajstrategin på ett tydligare sätt borde visa hur den hänger samman med övriga styrdokument och strategier för staden. Under rubriken ”Kajstrategin och stadens planering” anges ett antal styrdokument men ger inte en heltäckande bild. Längre fram i dokumentet nämns fler

styrdokument såsom idrottsförvaltningens kommande strategi för båtliv, klimathandlingsplanen och miljöprogrammet. Förvaltningen önskar att handlingsplanen för bad som är under framtagande kopplas mot kajstrategin i och med att utökade badmöjligheter föreslås längs med stadens kajer. Vidare bör strategin beröra kajernas funktion för skyfallshantering då kajerna precis som övriga ytor i staden har en roll i att avlasta system och fördröja flöden vid stora nederbördsmängder med hänvisning till handlingsplanen för klimatanpassning.

Ansvar

Förvaltningen uppskattar ansatsen till tydlig ansvarsfördelning vad gäller ägande och upplåtelse vilket är en förutsättning för en god implementering av strategin. En rättelse kring stadsdelsnämndens ansvar behövs med komplettering att stadsdelsnämnden förutom drift och underhåll för parkmark även sköter gatugröna ytor. Vidare ansvarar stadsdelsnämnden också för investeringar på parkmark.

Förvaltningen önskar ett förtydligande kring vilka förvaltningar som ska ansvara för att omsätta kajstrategin i konkreta planer och samverkansprojekt samt inom vilken tidshorisont arbetet ska ske.

Vid tillskapandet av bad längs kajerna är det angeläget att se över vilken förvaltning eller vilket bolag som skulle vara ansvarig för att sköta kaj-baden. Bastu nämns också under fokusområdet ”Bad, rekreation och motion”. Ett klargörande kring hur stadens förvaltningar och bolag ska arbeta med frågan vore bra.

Finansiering

Kajstrategin föreslås vara ett stadsövergripande styrdokument som genomförs inom ramen för berörda nämnders och bolagsstyrelsers ordinarie verksamhet och budget. Här vill förvaltningen betona att om skötsel och tillsyn av bad utmed kajerna hamnar på stadsdelsnämndens ansvar innebär det ekonomiska konsekvenser.

Trygghet

Att levandegöra kajerna genom att befolka dem med aktiviteter och ge en ökad närhet till vattnet ger stadslivet en extra kvalitet samtidigt som tryggheten förbättras. Trygghetsaspekter tas upp i form av städning och belysning. Den direkta risken att falla i vattnet och behov av räddningsutrustning kopplat till folkliv på kajer bör på något sätt nämnas.

Stadens öppna vattenrum

Det öppna rummet och den fria sikten är signifikativt för kajerna. Det behöver framgå i strategin att element som skapar en motsatt effekt bör adderas med eftertanke som t.ex. att placera ut träd på kajerna.

Förvaltningen önskar att kajstrategin ger riktlinjer i motsättningen av att ha anläggningar ute på vattnet som t.ex. flytande padelpråmar i förhållande till att stadens vattenfront är ett riksintresse och att stadens vattenspegel är ett av de viktiga värdena att bevara och vårda som man skriver i kajstrategins förord. Förvaltningen anser att de verksamheter som förläggs ute på vattnet företrädevis ska syfta till att ge människor ökad vattenkontakt med t.ex. solbad och serveringar. Att förlägga anläggningar på vattnet för aktiviteter som annars är för utrymmeskrävande på land där vattenkontakten inte är det primära, bör ha lägre prioritet och kan företrädevis rymmas som temporära lösningar under byggtid i exploateringsprojekt såsom t.ex. bollplanen i Hagastaden.

Tillgänglighet och multifunktionalitet

Det är positivt att strategin tydliggör att kajerna har olika geografiska och tekniska förutsättningar, värden och stadslivskvaliteter. Att de ska vara multifunktionella och tillgängliga för att erbjuda många möjligheter till varierande användningsområden för stockholmare, verksamma och besökare.

Förvaltningen anser att i önskan om att skapa multifunktionella kajer måste respektive kajs huvudfokus definieras för att tydliggöra hur prioriteringar bör göras. Att profilera kajerna utifrån fokusområdena som lyfts i strategin som tex evenemang, transporter och bad är enligt förvaltningen avgörande för att tydliggöra kajens roll. På samma sätt behövs ett övervägande där vi redan idag ser att effekter av ett ökat folkliv skapar konflikter mellan intressen och klagomål från boende intill.

Övriga synpunkter

Under fokusområdet ”Konst och samskapande” tas Corona-pandemin upp. Styckets koppling till rubriken upplevs som svag och kan bättre passa in under en mer allmän rubrik.

Urban flanering anser förvaltningen är ett udda uttryck som kan vara svårbegripligt. Det kan förslagsvis bytas ut till promenader vid vattnet eller liknande.

Lokala utvecklingsmöjligheter

Bilagan med lokala utvecklingsmöjligheter för åtta kajområden ska enligt strategin ses som visioner och inspiration där kompletterande och fördjupade utredningar kommer krävas. Förvaltningen anser likväl att några specifika åtgärdsförslag är alltför detaljerade så som fontäner, uppvärmda sittplatser och väderskydd. Det finns risk att dessa förslag kommer att ses som konkreta åtgärder vilket vore olyckligt innan åtgärderna har visat sig genomförbara och förankrats inom ansvarig nämnd.

Östermalm - Strandvägen

Förslaget att levandegöra Strandvägens kaj under vinterhalvåret är positivt enligt förvaltningen genom att det kan bidra till en ökad trygghet då en trygghetsproblematik finns på platsen. En mer flexibel användning av kajen genom att t.ex. frigöra kajen från parkeringsytor sommartid kan också vara välgörande för kajens folkliv.

Förvaltningen anser att en översyn behöver göras kring vilka verksamheter som har tillstånd att ligga utmed vattnet. Det är angeläget att verksamheterna skapar mervärde åt platsen och bidrar till en stärkt trygghet.

Motsättningen i att ha flytande padelpråmar i förhållande till att stadens front mot vattnet är ett riksintresse och att stadens vattenspegel är ett av de viktiga värdena att bevara och vårda som man skriver i kajstrategins förord problematiseras inte i strategin.

Kerstin Andersson
Stadsdelsdirektör
Östermalms
stadsdelsförvaltning

Karina Karlström
Tf. avdelningschef parkmiljö
Östermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Kajstrategi för Stockholms stad 2022

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2022-04-06
Karina Karlström, Ansvarig	2022-04-06